

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра організації підприємництва та біржової діяльності

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан економічного факультету
_____ Діброва А.Д.
“ ____ ” _____ 2021 р.

“СХВАЛЕНО”
на засіданні кафедри організації
підприємництва
та біржової діяльності
Протокол № 20 від “01” червня 2021 р.
Завідувач кафедри
_____ Ільчук М.М.

”РОЗГЛЯНУТО ”
Гарант ОПП «Підприємництво, торгівля
та біржова діяльність»
_____ Яворська В.О.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКЕ ХЕДЖУВАННЯ

спеціальність – 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
освітня програма – «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
Факультет – Економічний

Розробник: к.е.н., проф. Солодкий М.О.; к.е.н., доцент Яворська В.О.

Київ – 2021 р.

1. Опис навчальної дисципліни
Сільськогосподарське хеджування

(назва)

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	<u>Бакалавр</u> (бакалавр, спеціаліст, магістр)	
Галузь знань	<u>_07 «Управління та адміністрування»</u> (шифр і назва)	
Спеціальність	<u>076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»</u> (шифр і назва)	
Освітня програма	<u>«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»</u>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Вибіркова	
Загальна кількість годин	___180___	
Кількість кредитів ECTS	___6___	
Кількість змістових модулів	___3___	
Курсовий проект (робота) (якщо є в робочому навчальному плані)		
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	___3___	___3___
Семестр	___6___	___5,6___
Лекційні заняття	___30___ год.	___6___ год.
Практичні, семінарські заняття	___30___ год.	___6___ год.
Лабораторні заняття	___ год.	___ год.
Самостійна робота	___120___ год.	___168___ год.
Індивідуальні завдання	___-___ год.	___ год.
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних самостійної роботи студента	___4___ год.	___ год. ___ год.

2. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

Програма вивчення навчальної дисципліни "Сільськогосподарське хеджування" складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки студентів ОС "Бакалавр" спеціальності 076 "Підприємництво, торгівля та біржова діяльність" і є важливою складовою частиною вибіркових дисциплін за фахом у системі підготовки фахівців з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є механізм управління ризиками на ринках сільськогосподарської продукції, що підвищує фінансову стабільність бізнесу і мінімізує втрату прибутку.

Мета вивчення курсу – формування у майбутнього фахівця теоретичних знань та практичних навиків у використанні хеджування з метою мінімізації цінових ризиків у підприємницькій діяльності, пов'язаній з агробізнесом.

Завдання курсу:

- формування у студентів знань з основ хеджування біржовими інструментами на сільськогосподарські активи;
- набуття практичних навичок з: організації торгівлі ф'ючерсними, опціонними контрактами та свопами на аграрну продукцію;
- оволодіння стратегіями хеджування, що дозволить майбутнім фахівцям уміти прогнозувати ступінь ризиків на ринку аграрної продукції;

Основними формами вивчення дисципліни є: лекції, практичні заняття, ділові ігри, учбові торги на демо-версіях провідних світових біржових терміналах, використання комп'ютерних програм біржових торгів.

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні **знати:**

- нормативно-правову базу та систему хеджових операцій на біржовому ринку сільськогосподарських активів;
- технологію здійснення хеджових, арбітражних, спекулятивних операцій на біржовому ринку сільськогосподарських активів;
- дієві та продуктивні механізми управління ціновими ризиками, особливо на ринку сільськогосподарської продукції;
- моделі руху базису на товарному біржовому ринку та використовувати його для прогнозування цінового ризику на ринку сільськогосподарської продукції;
- види та особливості хеджових, арбітражних, спекулятивних торгівельних стратегій;
- економічний механізм хеджових операцій.

На підставі отриманих знань студенти повинні **вміти:**

- здійснювати хеджування задля управління фінансовими ризиками, пов'язаними зі змінами цін при виробництві, зберіганні, переробці та реалізації сільськогосподарської продукції;
- володіти стратегіями купівлі та продажу опціонів на ринку сільськогосподарських активів;

- проводити фінансові розрахунки за ф'ючерсними та опціонними угодами;
- визначати рівень прибутковості торгівлі базисом, волатильність цін на ринку сільськогосподарської продукції.

Набуття компетентностей:

- **загальні компетентності (ЗК):**
- ЗК 1. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- ЗК 2. Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях.
- ЗК 5. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК 10. Здатність діяти відповідально та свідомо.
- **фахові (спеціальні) компетентності (СК):**
- СК 1. Здатність розробляти та реалізовувати стратегію розвитку підприємницьких, торговельних та/або біржових структур.
- СК 2. Здатність проводити оцінювання продукції, товарів і послуг в підприємницькій, торговельній та/або біржовій діяльності.
- СК 3. Здатність здійснювати діяльність у взаємодії суб'єктів ринкових відносин.
- СК 10. Здатність до бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків і результатів діяльності у сфері підприємництва, торгівлі та біржової практики з урахуванням ризиків.
- СК 12. Здатність до аналітичної, торговельної та інвестиційної діяльності на міжнародних та вітчизняних біржових товарних майданчиках.

3. Програма та структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи біржової торгівлі деривативними контрактами.

Т.1. Деривативні контракти: теоретичні та практичні засади. Економічна сутність «деривативних контрактів». Термінологія деривативних контрактів. Види деривативних контрактів. Роль деривативних контрактів у становленні та розвитку ринку капіталу та організованих товарних ринків. Регулювання деривативних контрактів у відповідності до Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки». Міжнародна та вітчизняна біржова торгівля деривативними контрактами.

Т.2. Ф'ючерсна торгівля на організованих товарних ринках. Економічна сутність «організованого товарного ринку», «ф'ючерної торгівлі». Поняття «ф'ючерний контракт». Види ф'ючерсів. Різновиди ф'ючерсів на товарні активи. Специфікації ф'ючерсних контрактів. Ф'ючерсне ціноутворення. Розвиток ф'ючерсної торгівлі на організованих товарних ринках.

Змістовий модуль 2. Концепція хеджування.

Т.3. Хеджування: теорія і практика. Сутність хеджування. Хеджування як основний метод управління ціновими ризиками. Історія виникнення хеджування. Ризики та їх види. Цінові ризики та механізми їх мінімізації. Поняття «ідеальне хеджування» та його застосування. Практичне застосування хеджування на організованих ринках сільськогосподарських активів.

Т.4. Види хеджування. Основні учасники біржового ринку. Хеджери та їх характеристика. Обов'язкові вимоги до хеджера. Хеджери – покупці та хеджери – продавці. Види хеджування за різними класифікаційними ознаками. Довге хеджування. Коротке хеджування. Інші різновиди хеджування.

Т.5. Базис і його роль у хеджуванні. Поняття «базису». Методика розрахунку базису. Історичний базис та особливості його ведення. Використання базису у хеджуванні. Оцінка базисних ризиків. Розширення базису. Звуження базису. Базисний прибуток та базисний збиток. Оцінка результатів хеджування за допомогою базису.

Т.6. Хеджувальні стратегії ф'ючерсами на біржовому ринку. Поняття «хеджувальної стратегії». Дослідження хеджування ф'ючерсами у міжнародній практиці. Роль ф'ючерсної торгівлі у розробці хеджувальних стратегій. Особливості використання ф'ючерсів на сільськогосподарські активи у хеджувальних стратегіях. Довга хеджувальна стратегія ф'ючерсами на сільськогосподарські активи. Коротка хеджувальна стратегія ф'ючерсами на сільськогосподарські активи.

Змістовий модуль 3. Практичний досвід хеджування в управлінні ризиками на ринках капіталу та організованих товарних ринках.

Т.7. Опціони та їх сутність. Поняття «опціон». Історія походження опціонів. Перші опціони на міжнародних біржах. Особливості використання опціонів на практиці. Поняття «премія» опціону. Поняття «страйкова ціна опціону». Особливості визначення премії опціону. Внутрішня вартість опціону. Тимчасова вартість опціону. Особливості розрахунку премії опціону.

Т.8. Види опціонів. Класифікаційні ознаки опціонів. Біржові опціони. Особливості біржових опціонів. Опціони на ф'ючерсні контракти. Специфікації біржових опціонів на основні види сільськогосподарських активів. Порівняння біржових та позабіржових опціонів. Класифікація опціонів за видами права. Опціони на купівлю – «Колл». Опціони на продаж – «Пут».

Т.9. Хеджувальні стратегії опціонами на сільськогосподарські активи. Хеджування опціонами. Види хеджувальних стратегій з використанням опціонів. Довга опціонна хеджувальна стратегія. Коротка опціонна хеджувальна стратегія. Базисний ризик та його калькуляція.

Т.10. Спекуляція та спекулятивні стратегії на ринку сільськогосподарських активів. Поняття спекуляції. Поняття біржового трейдингу. Роль і функції спекулянтів на біржовому ринку. Переваги та недоліки біржової спекуляції. Види спекулятивних стратегій. Комбінування спекулятивних та хеджових стратегій.

Т.11. Психологія біржового трейдингу. Біржовий трейдинг та основні фактори впливу на біржове ціноутворення. Психологічний аспекти біржової торгівлі. «Психологія мас» у поведінці біржових учасників. Аналіз поведінки біржового трейдера в різних цінових ситуаціях. Правила успішного трейдингу. Використання біржової аналітики. Ведення щоденника біржового трейдингу для початківців у біржовій торгівлі.

Т. 12. Практичний досвід управління ціновими ризиками на біржовому ринку. Практичні засади формування хеджових стратегій: міжнародний досвід. Вивчення практики хеджових стратегій із застосуванням біржових ф'ючерсів та опціонів міжнародних товарних і фондових бірж. Практика використання хеджування ф'ючерсами на сільськогосподарські активи на вітчизняному ринку. Переваги та недоліки хеджування на біржовому ринку сільськогосподарських активів.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							заочна форма					
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
			л	п	ла б	ін д	с.р.		л	п	ла б	і н д	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи біржової торгівлі деривативними контрактами													
Т.1. Деривативні контракти: теорія та практика	1,2	18	4	4			10	15	1				14
Т.2.Ф'ючерсна торгівля на організованих товарних ринках	3	14	2	2			10	15	1				14
Всього за М.1.		32	6	6			20	30	2				28
Змістовий модуль 2. Концепція хеджування.													
Т.3. Хеджування: теорія та практика	4	14	2	2			10	15	1				14
Т.4. Види хеджування	5	14	2	2			10	15	1				14
Т.5.Базис і його роль у хеджуванні	6	14	2	2			10	15	1				14
Т.6.Хеджувальн і стратегії ф'ючерсами на біржовому ринку	7	14	2	2			10	16	1	1			14
Всього за М.2.		56	8	8			40	61	4	1			56

Змістовий модуль 3. Практичний досвід хеджування в управлінні ризиками на ринках капіталу та організованих товарних ринках.												
Т.7. Опціони та їх сутність	8	14	2	2			10	15		1		14
Т.8.Види опціонів	9	14	2	2			10	15		1		14
Т.9. Хеджувальні стратегії опціонами на сільськогосподарські активи	10	14	2	2			10	15		1		14
Т.10. Спекуляція та спекулятивні стратегії на ринку сільськогосподарських активів.	11	14	2	2			10	15		1		14
Т.11. Психологія біржового трейдингу.	12, 13	18	4	4			10	15		1		14
Т.12.Практичний досвід управління ціновими ризиками на біржовому ринку.	14, 15	18	4	4			10	14				14
Всього за М.3.		92	16	16			60	89		5		84
Усього годин		180	30	30			120	180	6	6		168

4. Теми семінарських занять
(не передбачені навчальним планом)

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Деривативні контракти: теорія та практика	4
2	Ф'ючерсна торгівля на організованих товарних ринках	2
3	Хеджування: теорія та практика	2
4	Види хеджування	2
5	Базис і його роль у хеджуванні	2
6	Хеджувальні стратегії ф'ючерсами на біржовому ринку	2
7	Опціони та їх сутність	2
8	Види опціонів	2
9	Хеджувальні стратегії опціонами на сільськогосподарські активи	2
10	Спекуляція та спекулятивні стратегії на ринку сільськогосподарських активів.	2
11	Психологія біржового трейдингу.	4
12	Практичний досвід управління ціновими ризиками на біржовому ринку.	4
	Разом	30

6. Теми лабораторних занять (не передбачені навчальним планом)

7. Контрольні запитання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань здобувачів

1. Поняття деривативного контракту.
2. Етимологія походження терміну «дериватив».
3. Види деривативних контрактів.
4. Роль деривативних контрактів у становленні та розвитку ринку капіталу та організованих товарних ринків.
5. Регулювання деривативних контрактів у відповідності до Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки».
6. Особливості міжнародної біржової торгівлі деривативними контрактами.
7. Особливості вітчизняної біржової торгівлі деривативними контрактами.
8. Економічна сутність «організованого товарного ринку».

9. Поняття «ф'ючерсної торгівлі».
10. Поняття «ф'ючерний контракт».
11. Види ф'ючерсів.
12. Різновиди ф'ючерсів на товарні активи.
13. Специфікації ф'ючерсних контрактів.
14. Ф'ючерсне ціноутворення.
15. Розвиток ф'ючерсної торгівлі на організованих товарних ринках.
16. Класифікація основних учасників біржової торгівлі.
17. Що таке нестабільність і як вона впливає на цінові ризики.
18. Види ризиків. Ризики – об'єкти хеджування.
19. Категорії активів, залежних від цінових ризиків.
20. Наведіть фактори доцільності проведення хеджування.
21. Сутність хеджування.
22. Хеджування як основний метод управління ціновими ризиками.
23. Історія виникнення хеджування.
24. Ризики та їх види.
25. Цінові ризики та механізми їх мінімізації.
26. Поняття «ідеальне хеджування» та його застосування.
27. Практичне застосування хеджування на організованих ринках сільськогосподарських активів.
28. Основні учасники біржового ринку.
29. Хеджери та їх характеристика.
30. Обов'язкові вимоги до хеджера.
31. Хеджери – покупці та хеджери – продавці.
32. Види хеджування за різними класифікаційними ознаками.
33. Довге хеджування.
34. Коротке хеджування.
35. Інші різновиди хеджування.
36. Основні погляди на трактування терміну «хеджування».
37. З чим пов'язана історія виникнення хеджу?
38. Опишіть співставлення хеджування-страхування.
39. Опишіть співставлення хеджування-мінімізація ризиків.
40. Яким основним рисам відповідає хеджер?
41. Хто може виступати хеджером?
42. Яке наявне співставлення позицій по хеджуванню?
43. Назвіть види хеджування ризиків.
44. Що таке довге хеджування?
45. Перерахуйте етапи хеджування.
46. Що включає в себе підготовчий етап хеджування?
47. Особливості виконання довгого хеджування.
48. В чому полягає ідеальне хеджування ризиків?
49. Які ризики може застрахувати довге хеджування?
50. Особливості виконання короткого хеджування.
51. Які ризики може застрахувати коротке хеджування?
52. Які біржові витрати включає хеджування?

53. Наведіть види хеджування за ступенем покриття?
54. Опишіть повне хеджування.
55. Опишіть неповне хеджування.
56. Які є види хеджування за видами інструментів?
57. Вкажіть види хеджування за сферою обігу інструментів?
58. За технікою виконання які Ви знаєте види хеджування?
59. Наведіть види хеджування за способом підбору видів базових активів у біржових інструментах.
60. Поняття «базису».
61. Методика розрахунку базису.
62. Історичний базис та особливості його ведення.
63. Використання базису у хеджуванні.
64. Оцінка базисних ризиків.
65. Розширення базису.
66. Звуження базису.
67. Базисний прибуток.
68. Базисний збиток.
69. Оцінка результатів хеджування за допомогою базису.
70. Поняття «хеджувальної стретгії».
71. Дослідження хеджування ф'ючерсами у міжнародній практиці.
72. Роль ф'ючерсної торгівлі у розробці хеджувальних стратегій.
73. Особливості використання ф'ючерсів на сільськогосподарські активи у хеджувальних стратегіях.
74. Довга хеджувальна стратегія ф'ючерсами на сільськогосподарські активи.
75. Коротка хеджувальна стратегія ф'ючерсами на сільськогосподарські активи.
76. Поняття «опціон».
77. Історія походження опціонів.
78. Перші опціони на міжнародних біржах.
79. Особливості використання опціонів на практиці.
80. Поняття «премія» опціону.
81. Поняття «страйкова ціна опціону».
82. Особливості визначення премії опціону.
83. Внутрішня вартість опціону.
84. Тимчасова вартість опціону.
85. Класифікаційні ознаки опціонів.
86. Біржові опціони.
87. Особливості біржових опціонів.
88. Опціони на ф'ючерсні контракти.
89. Специфікації біржових опціонів на основні види сільськогосподарських активів.
90. Опціони на купівлю – «Колл».
91. Опціони на продаж – «Пут».
92. Хеджування опціонами.
93. Види хеджувальних стратегій з використанням опціонів.

94. Поняття спекуляції.
95. Поняття біржового трейдингу.
96. Роль і функції спекулянтів на біржовому ринку.
97. Види спекулятивних стратегій.
98. Психологічні аспекти біржової торгівлі.
99. Аналіз поведінки біржового трейдера в різних цінових ситуаціях.
100. Правила успішного трейдингу.
101. Використання біржової аналітики.
102. Практичні засади формування хеджових стратегій: міжнародний досвід.
103. Вивчення практики хеджових стратегій із застосуванням біржових ф'ючерсів та опціонів міжнародних товарних і фондових бірж.
104. Практика використання хеджування ф'ючерсами на сільськогосподарські активи на вітчизняному ринку.
105. Переваги та недоліки хеджування на біржовому ринку сільськогосподарських активів.

Зразки тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами

1. Хеджування це:

- 1) управління ціновими ризиками;
- 2) страхування ризиків;
- 3) інструмент ризик менеджменту.

2. Базис розраховується як:

- 1) різниця спотової ціни та ф'ючерсної ціни;
- 2) різниця ф'ючерсної ціни та спотової ціни;
- 3) добуток спотової ціни та ф'ючерсної ціни;
- 4) сума спотової ціни та ф'ючерсної ціни.

3. Чи може банк хеджувати свої валютні цінові ризиками аграрними ф'ючерсами:

- 1) так;
- 2) ні;
- 3) частково;
- 4) інколи.

4. Найчастіше для с.г. хеджування використовуються:

- 1) ф'ючерси;
- 2) опціони;
- 3) свопи;
- 4) форварди.

5. Ефективність хеджування висока при наявності цінової кореляції на рівні:

- 1) 0,4-0,5;

- 2) 0,5-0,6;
- 3) 0,7-0,8;
- 4) 0,8-0,9.

6. Який вид ризиків можна мінімізувати на біржовому ринку:

- 1) кредитні;
- 2) дефолтні;
- 3) цінові;
- 4) арбітражні.

7. Фермер, який буде реалізувати пшеницю у вересні використовує:

- 1) коротке хеджування;
- 2) довге хеджування;
- 3) перехресне хеджування;
- 4) немає правильної відповіді.

8. Як впливає кореляція цін на ефективність хеджування:

- 1) прямо пропорційно;
- 2) обернено пропорційно;
- 3) не впливає;
- 4) немає правильної відповіді.

9. При якому виді хеджування необхідно спочатку відкрити позицію на купівлю ф'ючерсного контракту, а потім закрити продажом ф'ючерсного контракту:

- 1) довге хеджування;
- 2) коротке хеджування;
- 3) перехресне хеджування;
- 4) немає правильної відповіді.

10. Вперше ф'ючерси на с.г. продукцію були впроваджені на:

- 1) Чиказькій товарній біржі;
- 2) Українській біржі;
- 3) Японській біржі «Доджима»;
- 4) Євронекст.

11. З введенням яких видів біржових інструментів стало можливо виконувати хеджування:

- 1) спот-контрактів;
- 2) форвардів;
- 3) ф'ючерсів;
- 4) опціонів.

12. Ідеальним називається хеджування, яке допомагає захеджувати цінові ризики на::

- 1) 45 %;
- 2) 50 %;
- 3) 95 %;
- 4) 100 %.

13. Якими контрактами фермер хеджувати свої цінові ризиками на аграрну продукцію:

- 1) валютними ф'ючерсами;
- 2) відсотковими ф'ючерсами;
- 3) сільськогосподарськими ф'ючерсами;
- 4) валютними опціонами.

14. Для хеджування цінових ризиків на с.г. продукцію вітчизняним фермерам було б ефективніше використовувати:

- 1) ф'ючерси європейських бірж;
- 2) ф'ючерси американських бірж;
- 3) ф'ючерси українських бірж;
- 4) ф'ючерси азійських бірж.

15. Елеватор, який планує закупити кукурудзу у листопаді використовує:

- 1) довге хеджування;
- 2) коротке хеджування;
- 3) перехресне хеджування;
- 4) немає правильної відповіді.

8. Методи навчання

Методами навчання є способи спільної діяльності й спілкування викладача і здобувачів вищої освіти, що забезпечують вироблення позитивної мотивації навчання, оволодіння системою професійних знань, умінь і навичок, формування наукового світогляду, розвиток пізнавальних сил, культури розумової праці майбутніх фахівців.

- Під час навчального процесу використовуються наступні методи навчання:
- лекції (пояснення, обговорення, демонстрація);
 - практичні заняття (практичні кейси, дискусії, круглі столи, практичні завдання);
 - самостійна робота (індивідуальні завдання, підготовка презентації).

Застосування методик проблемного навчання та технологій дистанційного навчання.

9. Форми контролю.

Відповідно до «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» затвердженого вченою радою НУБіП України ВІД від 27.12.2019 р. видами

контролю знань здобувачів вищої освіти є поточний контроль, проміжна та підсумкова атестації.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних, лабораторних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувачів вищої освіти до виконання конкретної роботи.

Проміжна атестація проводиться після вивчення програмного матеріалу кожного змістового модуля. Навчальний матеріал дисциплін, які викладаються протягом одного семестру – осіннього чи весняного, поділяється лекторами на два-три змістові модулі.

Проміжна атестація має визначити рівень знань здобувачів вищої освіти з програмного матеріалу змістового модуля (рейтингова оцінка із змістового модуля), отриманих під час усіх видів занять і самостійної роботи.

Форми та методи проведення проміжної атестації, засвоєння програмного матеріалу змістового модуля розробляються лектором дисципліни і затверджується відповідною кафедрою у вигляді тестування, письмової контрольної роботи, колоквиуму, результату експерименту, що можна оцінити чисельно, розрахункової чи розрахунково-графічної роботи тощо.

Підсумковий контроль з дисципліни «Сільськогосподарське хеджування» проводиться у формі семестрового екзамену.

Засвоєння здобувачем вищої освіти програмного матеріалу змістового модуля вважається успішним, якщо рейтингова оцінка його становить не менше, ніж 60 балів за 100-бальною шкалою.

10. Розподіл балів, які отримують студенти.

Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 27.12.2019 р. № 1371)

Таблиця 1.

Співвідношення між рейтингом здобувача вищої освіти і національними оцінками

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{нр}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{нр}} + R_{\text{ат}}$.

11. Методичне забезпечення

1. Кравченко А.С. Методичні вказівки до вивчення дисципліни "Хеджування ф'ючерсами і опціонами". Київ. ЦП Компрінт, 2016 р. 30 с.
2. Солодкий М.О., Яворська В.О. Методичні вказівки до написання курсових робіт з дисципліни "Хеджування ф'ючерсами і опціонами". Київ. ЦП Компрінт, 2018 р. 55 с.
URL:https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u205/met_vkaz_kursova_hedzhuvannya_fyuchersami_i_opcionami.pdf.
3. Електронний курс доступний на платформі НУБІП України – Elearn.
URL: <https://elearn.nubip.edu.ua/mod/page/view.php?id=323698>.

12. Рекомендована література

Основна

1. **Солодкий М.О., Яворська В.О. Хеджування ф'ючерсами та опціонами: навчальний посібник. Київ: Компрінт, 2018. 450с.**
2. Солодкий М.О., Яворська В.О. Міжнародні біржові ринки: навчальний посібник. Київ: Компрінт, 2019. 520с.
3. Статистичне моделювання та прогнозування: навч. посіб./Єріна А.М. URL: <http://studentam.kiev.ua/content/view/774/82/>
4. Солодкий М.О. Біржовий товарний ринок: навчальний посібник/ М.О. Солодкий. Київ: Компрінт, 2017. 576с.
5. Солодкий М.О., Яворська В.О., Кравченко А.С. Розвиток біржової торгівлі на товарних та фінансових ринках: монографія / М.О. Солодкий, В.О. Яворська, А.С. Кравченко. Київ: В-во ЦП Компрінт, 2017. 450с.
6. Солодкий М.О., Яворська В.О. Механізм хеджування на біржовому товарному ринку. Приазовський економічний вісник. 2019. Вип. 3(14). URL: <http://rev.kpu.zp.ua/archives>.
7. Солодкий М.О., Яворська В.О. Біржовий ринок в умовах глобалізації: стан та перспективи розвитку. Інфраструктура ринку. 2019. Вип. 31. URL: <http://www.market-infr.od.ua/uk/archive>.
8. Яворська В.О. Аналітична оцінка світового біржового ринку. Інфраструктура ринку. 2017. № 10. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2017/10_2017_ukr/16.pdf.
9. Яворська В.О., Кублій Є.В. Хеджування в управлінні ціновими ризиками. Економіка і суспільство. 2018. № 18. С.230-235. URL: http://economyandsociety.in.ua/journals/18_ukr/31.pdf.

Допоміжні

1. Іващук Н. Л. Ринок деривативів: економіко-математичне моделювання процесів ціноутворення : монографія / Н. Л. Іващук. Львів: Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2008. 472 с.
2. Ільчук М.М., Яворська В.О., Радько В.І. Організаційні засади здійснення біржових операцій на біржовому ринку. Інфраструктура ринку. 2021. №52. URL:

http://www.market-infr.od.ua/journals/2021/52_2021/6.pdf

3. Ковни Ш., Такки К. Стратегии хеджирования. Москва: ИНФРА-М., 1996. 208 с.
4. Пірус Р. В. Управління фінансовими ризиками : навч. посіб. /Р. В. Пірус. Київ: Знання, 2011. 598 с.
5. Прогнозування та хеджування фінансових ризиків : монографія / За ред. проф. Л. О. Примостки. Київ: КНЕУ, 2014.
6. Рогов М. А. Методика расчета возможных потерь (Value at Risk) из-за фактора риска изменения валютных курсов в банке / М. А. Рогов. URL: www.hedging.ru.
7. Романов В. С. Инструменты моделирования развития предприятия : метод симуляций Монте-Карло. / В. С. Романов URL: <http://www.hedging.ru>.
8. Сотник І., Таранюк Л. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність: посібник. Суми: Університетська книга, 2018. 572 с.
9. Яворська В.О. Головний вплив на інноваційний розвиток світового ринку фінансових деривативів. *Вісник НУБІП України*. 2015. № 222. с. 176-181.
10. Яворська В.О. Аналітична оцінка світового біржового ринку. *Агросвіт*. 2016. № 12. С. 14-18.
11. Яворська В.О. Аналітична оцінка світового біржового ринку Інфраструктура ринку. 2017. № 10. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2017/10_2017_ukr/16.pdf.
12. Roland Füss, Dieter G Kaiser and Zeno Adams. Value at risk, GARCH modelling and the forecasting of hedge fund return volatility //Journal of Derivatives & Hedge Funds URL://<http://www.palgrave-journals.com>
13. John Hull. Options, Futures and Other Derivative Securities. 11-edition- New Jersey, University of Toronto, Prentice Hall, Englewood Cliffs, 2017. 852p.

13. Інформаційні ресурси

14. Електронні та друковані видання бібліотеки ім. Вернадського www.nbuv.gov.ua
15. Аналітичне видання. Журнал Інтернет-трейдинг (Бібліотека кафедри біржової діяльності)
16. Аналітичне видання. Журнал Біржовий моніторинг (бібліотека кафедри біржової діяльності)
17. Верхован Рада України. URL: www.rada.gov.ua.
18. Державна служба статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua
19. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. URL: <https://www.nssmc.gov.ua>
20. Комісія з товарної ф'ючерсної торгівлі США. URL: www.cftc.gov.
21. Чиказька товарна біржа. URL: www.cme.com.
22. Аграрна біржа <https://agrex.gov.ua>
23. Українська біржа <http://www.ux.ua>
24. Українська енергетична біржа <https://www.ueex.com.ua>
25. Українська універсальна біржа <https://sale.uub.com.ua>.